

Oponentský posudok na multimediálne vzdelávacie DVD – kolektivizace

Vo svojom posudku sa zameriam na didaktické aspekty daného vzdelávacieho programu. Už dlhší čas sa kolegovia Činátl a Pinkas zameriavajú vo svojej činnosti na hraný či dokumentárny film ako školský historický obrazový prameň, teda ako na ikonický text, ktorý je zdrojom historických informácií v školskom dejepise za predpokladu, že žiaci si postupne osvojujú neľahkú spôsobilosť verbalizovať neverbálny prameň. Domnievam sa, že práve predložené vzdelávacie DVD je didaktickým médiom, prostriedkom (a nie ako píše autori pomôckou) na dlhodobej ceste jej osvojovania. Preto oceňujem ich dlhodobejšiu snahu, ktorá je nesporným príspevkom k postupnej modernizácii výučby 20. storočia na základných a stredných školách. Pozitívne tiež hodnotím, že v programe nie sú zaradené len filmové klipy, ale aj ikonografické pramene, predpokladám, že aj k nim je priložený súbor otázok na ich analýzu. K predloženej celkovej štruktúre vzdelávacieho programu na DVD nemám zásadné pripomienky, sústredím sa len na nasledujúce čiastkové odporúčania, návrhy či doplnenia.

Vymedzené ciele na jednotlivých pracovných listoch by som neoznačoval ako didaktické, ale ako učebné ciele. Podobne „suchú“ rubriku otázky a úkoly by som nahradil aktivizačnými slovesami, napríklad analyzujeme, interpretujeme. Súčasne tento súbor adekvátnych otázok by mal byť ucelený, teda podtitul ďalší „otázky a úkoly“ by ich nemal členiť, myslím si, že učiteľom je jasné, že tieto otázky sú z hľadiska Bloomovej taxonómie formulované podľa kognitívnej náročnosti, od najnižších po najvyššie, takto vzniká dojem, že to je nejaký súbor otázok navyše.

V tejto súvislosti možno klásť aj otázku, do akej miery je účelné signalizovať učiteľom vnútornú štruktúru znalostnej dimenzie revidovanej taxonómie, je totiž diskutabilné či napríklad „hodnocení jednotlivých obrazů, jejich vztažení k historické skutečnosti, ideologické zameření vzniku obrazů, kontext vzniku tradice, využití tradice ideologií“, je výsledkom metakognitívnej znalosti? Podľa môjho názoru nie je. V tomto zmysle je potrebné sa pozrieť na aj na niektoré príklady procedurálnej znalosti, ktorá primárne súvisí so znalosťou ako niečo robiť, či znalosť „dejepisných“ metód či špecifických techník.

Tretí štruktúrny prvok navrhujem označiť presnejšie ako možný metodický postup, rozhodne by som eliminoval časový rozsah jednotlivých činností, pripadá mi to trochu schematické. Autorov treba tiež upozorniť na problém primeranosti niektorých pojmov, napríklad v pracovnom liste 01- formy nátlaku na roľníky v padesátých letech – formálna

legalita, legitimita, legitimita nátlaku, tento pracovný list je určený aj žiakom 9. ročníka základnej školy, možno pre týchto žiakov viac rozvíjať analytický postup v štyroch pracovných krokoch: pocity – pozorovania – domnienky – otázky.

Ku škále otázok na vcítenie sa, prežívanie toho minulého navrhujem doplniť otázku – Zistite, či sa proces kolektivizácie odrazil v historických osudoch vašej rodiny. Takýto typ učebnej úlohy, v ktorej sa niečo popisuje, ale poznatky nie sú vopred určené, je minimálne zastúpený vo výučbe, či v učebniciach dejepisu. Podobne by sme mohli uvažovať v súvislosti s ukážkami a pracovnými listami o schôdzach, ako túto činnosť transformovať napríklad do simulačnej hry alebo do hry na sociálne roly.

Rovnako v rovine návrhu je možnosť explicitného vyjadrenia autorov v úvode vzdelávacieho programu o istej miere ich subjektivity výberu, ohraničenia filmových klipov, podobne miery faktu a fikcie v hraných filmoch. Podobne tiež explicitná zmienka pre učiteľov, že žiaci by nemali sledovať uvedené sekvencie filmov, ktoré predtým nevidel vyučujúci, alebo, že filmové sekvencie by nemali byť veľmi krátke, aby sme žiakom umožnili dostatočne sa „ponoriť“ do obrazov a nekládli sme príliš veľký dôraz na detaily a zvuk.

Predložené multimedialne vzdelávacie DVD – kolektivizace spĺňa všetky predpoklady, ktoré sú naň kladené, je premyslene didakticky a metodicky spracované, je v tomto zmysle médium na rozvíjanie kompetencií žiakov pracovať so sekvenciami filmov ako s historickými obrazovými prameňmi, ktoré sú tiež dôležitými zdrojmi historických informácií. Súčasne tento vzdelávací program môže prispieť k rozvíjaniu vizuálneho myslenia, ktoré súvisí s relatívne novým pojmom vizuálnej gramotnosti. Rozumieme pod ňou „súbor schopností a spôsobilostí, ktorými disponuje žiak a ich prostredníctvom je schopný porozumieť vizuálnym prostriedkom a dokáže ich používať v komunikácii s inými ľuďmi. To znamená, že ide o kompetencie porozumieť vizuálnemu materiálu, myslieť vizuálne, učiť sa v termínoch, ktoré sa používajú pri vizualizácii, používať rôzne vizuálne prostriedky pri komunikácii s okolím a vytvárať vizuálie.“

Bratislava 2.11. 2011

doc. PaedDr. Viliam Kratochvíl, PhD.